

ПРОЕКТ (доопрацьований)
вноситься народними депутатами України –
членами Комітету з питань культури і духовності
Княжицьким М. Л., Подоляк І. І.

та іншими народними
депутатами згідно зі списком
(список додається)

Тетерук А. А., Денисенко В. І., Бригинець О. М., Васюник І. В., Юринець О. В., Левус А. М., Гопко Г. М., Бондар М. Л., Лапін І. О., Медуниця О. В., Величкович М. Р., Сюмар В. П., Єднак О. В., Мосійчук І. В., Лозовой А. С., Бурбак М. Ю., Заставний Р. Й., Добродомов Д. Є., Матківський Б. М., Мусій О. С., Чернопол Т. М., Хміль М. М., Кадикало М. О., Береза Ю. М., Гузь І. В., Вознюк Ю. В., Висоцький С. В., Федорук М. Т., Барна О.С., Романюк В.М., Ємець Л.О., Бриченко І.В., Шевченко О.Л., Кондратюк О.К., Сироїд О.І., Луценко І.В., Котвіцький І.О., Кремінь Т.Д., Дирів А.Б., Констанкевич І.М., Кривенко В.В., Соловей Ю.І., Мельниченко В.В., Розенблат Б.С., Кодола О.М., Масоріна О.С., Бублик Ю.В., Войціцька В.М., Березюк О.Р., Сотник О.С., Лаврик О.В., Підлісецький Л.Т., Журжій А.В., Семенченко С.І., Зубач Л.Л., Сидорович Р.М., Парасюк В.З., Маркевич Я.В., Рибчинський Є.Ю., Семенуха Р.С., Пастух Т.Т., Кіраль С.І., Кіт А.Б., Дубневич Я.В., Чумак В.В., Острікова Т.Г., Артюшенко І.А., Черненко О.М., Мацола Р.М., Шинькович А.В., Кобцев М.В., Шкрум А.І., Кондратюк О.К., Костенко П.П., Сочка О.О.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про забезпечення функціонування української мови як державної

Верховна Рада України,

грунтуючись на Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року та схваленому Всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 року Акті проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, якими була відновлена незалежна національна державність України;

керуючись Конституцією України, яка визначає українську мову як єдину державну мову в Україні та покладає на державу обов'язок забезпечувати всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України;

діючи відповідно до Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/1999 від 14 грудня 1999 року, яким встановлено, що «українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом»;

зважаючи на Концепцію державної мовної політики, яка затверджена Указом Президента України № 161/2010 від 15 лютого 2010 року і визначає

стратегічні пріоритети в подоланні спричинених багатовіковою асиміляційною політикою колонізаторів та окупантів деформацій національного мовно-культурного і мовно-інформаційного простору, та відповідно до якої повноцінне функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території держави є гарантією збереження ідентичності української нації та зміцнення державної єдності України;

розуміючи те, що українська мова є визначальним чинником і головною ознакою ідентичності української нації, яка історично сформувалась і багато століть безперервно проживає на власній етнічній території, становить питому більшість населення країни, дала офіційну назву державі та є базовим системотвірним складником української громадянської нації;

прагнучи до посилення державотворчих і консолідаційних функцій української мови, підвищення її ролі в забезпеченні територіальної цілісності України та її національної безпеки;

маючи на меті створення належних умов для забезпечення і захисту мовних прав і потреб українців;

а також беручи до уваги Висновки Венеційської Комісії, відповідно до якого «за особливих умов, що склалися в Україні», збалансована політика у мовній сфері «вимагає належних гарантій для збереження державної мови як інструмента єднання суспільства» та її Рекомендацію «українському законодавчому органу – віднайти істотно прийнятніші способи підтвердження верховенства української мови як єдиної державної мови та вжити додаткових заходів для зміцнення її ролі в українському суспільстві» (CDL-AD(2011)047, пара. 41-42);

ухвалює цей Закон.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Стаття 1. Українська мова – єдина державна мова в Україні

1. Єдиною державною (офіційною) мовою в Україні є українська мова.
2. Джерелом статусу української мови як єдиної державної є державотворче самовизначення української нації.
3. Державний статус української мови є невід'ємним елементом конституційного ладу України як унітарної держави.
4. Статус української мови як єдиної державної мови в Україні визначається винятково Конституцією України.
5. Порядок функціонування і застосування української мови визначається винятково Законом і не може бути предметом регулювання підзаконних актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим чи органів місцевого самоврядування.
6. Спроби запровадження в Україні офіційної багатомовності всупереч Конституції України і встановленій конституційній процедурі є діями, що провокують мовний розкол країни, міжетнічне протистояння та ворожнечу і є

такими, що спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу.

7. Публічне приниження чи зневажання української мови є протиправним діянням, тотожним нарузі над державними символами України, і карається відповідно до Закону.

8. Створення перешкод та обмежень у користуванні українською мовою, навмисне спотворення української мови в офіційних документах і текстах, застосування української мови з порушенням стандартів української мови, мають наслідком відповідальність, встановлену Законом.

Стаття 2. Сфера дії Закону

1. Цей Закон регулює функціонування і застосування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

2. Дія цього Закону не поширюється на сферу приватного спілкування та здійснення релігійних обрядів.

Стаття 3. Завдання Закону

1. Завдання цього Закону в тому, що держава забезпечує:

1) захист державного статусу української мови як мови громадянства України;

2) утвердження української мови як мови міжетнічного спілкування і порозуміння в Україні;

3) функціонування державної мови як інструмента об'єднання українського суспільства, засобу зміцнення державної єдності та територіальної цілісності України, її незалежної державності й національної безпеки;

4) застосування української мови як державної на всій території України у всіх сферах суспільного життя, а також у міжнародному спілкуванні, під час здійснення посадовими особами представницьких функцій;

5) розвиток української мови для зміцнення національної ідентичності, збереження національної культури, традицій, звичаїв, історичної пам'яті з метою забезпечення гарантій її подальшого функціонування як державотворчого чинника української нації;

6) підтримування української мови через сприяння:

а) досконалому володінню українською мовою громадянами України;

б) розвиткові української мови жестів для спілкування із та між людьми, які мають порушення слуху;

в) застосуванню української мови відповідно до вимог українського правопису;

г) уживанню українських слів, словосполучень і термінів замість іншомовних;

г) запобіганню вульгаризації української мови та змішування її з іншими мовами;

- д) поширенню знань про українську мову та її роль у розвитку української та європейських культур;
- е) популяризації діалектів та говірок української мови та їхньому збереженню;
- 7) поширенню української мови у світі та сприяння в задоволенні мовних потреб закордонних українців у країнах їхнього поселення.

Розділ II. УКРАЇНСЬКА МОВА – МОВА ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ

Стаття 4. Обов'язок громадянина України володіти державною мовою

1. Кожний громадянин України зобов'язаний володіти державною мовою як мовою свого громадянства.
2. Держава забезпечує кожному громадянину України можливості для оволодіння державною мовою через систему закладів дошкільної, загальної шкільної та вищої освіти.
3. Держава забезпечує можливість вільно опанувати державну мову громадянам, які в минулому не мали такої змоги.

Стаття 5. Обов'язок володіти державною мовою для набуття громадянства України

1. Особа, яка має намір набути громадянство України, зобов'язана засвідчити відповідний рівень володіння державною мовою.
2. Рівень володіння державною мовою, необхідний для набуття громадянства України, визначає Національна комісія зі стандартів державної мови.
3. Складання іспиту на рівень володіння державною мовою, необхідний для набуття громадянства України, відбувається в Національній комісії зі стандартів державної мови.

Стаття 6. Мова документів, що посвідчують особу громадянина України

1. Документи, що посвідчують особу громадянина України, виконуються державною мовою. У випадках, визначених Законом і міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України, вони виконуються іншими мовами та дублюються державною мовою.
2. Громадяни України, які за своїм етнічним походженням не є українцями і рідна мова яких є відмінна від української, мають право на транскрибований запис своїх прізвища та імені відповідно до своєї національної традиції в документах, що посвідчують особу громадянина України.

3. Запис прізвища та імені в паспорті громадянина України для виїзду за кордон виконується в транскрипції з української мови.

Розділ III. ВИМОГА ВІЛЬНОГО ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ

Стаття 7. Коло осіб, зобов'язаних вільно володіти державною мовою

1. Вільно володіти державною мовою зобов'язані:

1) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступники, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, інші керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їхні заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор, Голова Національного банку України, Голова та інші члени Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Уповноважений із захисту державної мови, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

2) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови;

3) державні службовці, посадові особи органів місцевого самоврядування;

4) особи офіцерського складу, які проходять військову службу за контрактом;

5) особи рядового і начальницького складу органів правопорядку та посадові особи інших органів, яким присвоюються спеціальні звання;

6) працівники дипломатичної служби;

7) судді Конституційного Суду України, інші професійні судді, члени та дисциплінарні інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, члени Вищої ради правосуддя;

8) члени Національного агентства з питань запобігання корупції; члени Центральної виборчої комісії; члени Національної комісії зі стандартів державної мови; члени Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення; члени Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг; члени Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку; члени Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; члени інших державних колегіальних органів;

9) адвокати;

10) нотаріуси;

11) працівники патронатних служб;

12) керівники навчальних закладів державної та комунальної форм власності; педагогічні, науково-педагогічні й наукові працівники навчальних закладів;

13) медичні працівники державних і комунальних закладів охорони здоров'я;

14) інші посадові та службові особи державних і комунальних підприємств, установ й організацій, а також інших суб'єктів господарювання державної та комунальної форм власності.

2. Вільно володіти державною мовою зобов'язані особи, які претендують на обрання чи призначення на посади, визначені в частині першій статті 7 цього Закону.

3. Особи, визначені в частинах першій та другій статті 7 цього Закону, зобов'язані вільно володіти державною мовою на рівні, достатньому для виконання їхніх посадових і професійних обов'язків.

Стаття 8. Вимоги щодо рівня володіння державною мовою

1. Вимоги щодо відповідного рівня володіння державною мовою, що висуваються до осіб, визначених у частинах першій та другій статті 7 цього Закону, встановлює Національна комісія зі стандартів державної мови.

2. Рівень володіння державною мовою особами, визначеними в частинах першій та другій статті 7 цього Закону, перевіряє Національна комісія зі стандартів державної мови.

Розділ IV. ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В РОБОТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ ВЛАДИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ, ДЕРЖАВНИХ І КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ, ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ І КОМУНАЛЬНОЇ ФОРМ ВЛАСНОСТІ

Стаття 9. Застосування державної мови під час засідань, заходів, зустрічей і робочого спілкування

1. Мовою засідань, заходів, зустрічей і робочого спілкування в органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим та органах місцевого самоврядування в Україні, на державних і комунальних підприємствах, в установах та організаціях, інших суб'єктах господарювання державної і комунальної форм власності є державна мова.

2. У разі якщо організатор засідання, заходу або зустрічі вважає, що мовою засідання, заходу або зустрічі має бути інша мова ніж державна, він забезпечує переклад державною мовою.

У разі застосування під час засідання, заходу або зустрічі іншої мови ніж державна, організатор засідання, заходу або зустрічі зобов'язаний забезпечити синхронний або послідовний переклад державною мовою, якщо цього вимагає хоча б один учасник засідання, заходу або зустрічі.

Стаття 10. Застосування державної мови в актах, діловодстві та документообігу

1. Мовою нормативно-правових актів і правових актів індивідуальної дії органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування в Україні є державна мова.

2. Органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування в Україні складають проекти нормативно-правових актів і правових актів індивідуальної дії відповідно до стандартів української правничої термінології. Стандарти української правничої термінології визначає Національна комісія зі стандартів державної мови.

3. Нормативно-правові акти та правові акти індивідуальної дії органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування оприлюднюються державною мовою.

4. Мовою внутрішніх актів, що регулюють діяльність органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування в Україні, державних і комунальних підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання державної і комунальної форм власності, їхніх посадових і службових осіб та працівників є державна мова.

5. Органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування в Україні, державні й комунальні підприємства, установи та організації, інші суб'єкти господарювання державної та комунальної форм власності беруть до розгляду документи, складені державною мовою, окрім випадків, визначених процесуальними кодексами та цим Законом.

6. Органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування в Україні, державні й комунальні підприємства, установи та організації, інші суб'єкти господарювання державної і комунальної форм власності в листуванні з адресатами за межами України можуть застосовувати іншу мову ніж державна.

7. Відповіді на звернення фізичних та юридичних осіб складаються державною мовою.

8. Порядок застосування мов національних меншин під час здійснення повноважень місцевими органами виконавчої влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування визначається законом.

Стаття 11. Застосування державної мови в судочинстві

1. Мовою судочинства в Україні є державна мова.

2. У судовому процесі може застосовуватися інша мова ніж державна, відповідно до умов, визначених процесуальними кодексами України.

3. Сторони, які беруть участь у справі, подають до суду письмові процесуальні документи, викладені державною мовою.

3. Суди складають та оприлюднюють рішення державною мовою.

4. Мовою професійної правничої допомоги є державна мова.

Стаття 12. Застосування державної мови у Збройних Силах України та інших військових формуваннях

1. Мовою статутів, документації, діловодства, команд, іншого статутного спілкування та службової діяльності у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, створених відповідно до закону України, є державна мова.

Стаття 13. Застосування державної мови в органах правопорядку

1. Мовою статутів, документації, діловодства, службової діяльності та спілкування з громадянами України в органах правопорядку є державна мова.

2. З особою, яка не розуміє державної мови, працівник органу правопорядку може спілкуватися мовою прийнятною для сторін.

Стаття 14. Застосування державної мови під час перетину державного кордону України

1. Під час перетину громадянами України державного кордону України прикордонний, митний та інші види контролю здійснюються державною мовою.

2. Під час перетину іноземцями державного кордону України прикордонний, митний та інші види контролю здійснюються державною мовою або іншою мовою, якою володіє посадова чи службова особа, що здійснює контроль.

Стаття 15. Застосування державної мови в процесі виборів і референдумів

1. Мовою виборів і референдумів є державна мова.

2. Виборча документація та документація референдумів складається державною мовою.

3. Бюлетені для голосування на виборах і референдумах виготовляються державною мовою.

4. Передвиборна агітація, яка здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, а також матеріали передвиборної агітації, що транслюються на телебаченні, радіо та розміщуються на носіях зовнішньої реклами, виконуються державною мовою.

5. Інформаційні плакати політичних партій, кандидатів на пост Президента України, кандидатів у народні депутати України, у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, кандидатів на посади сільських, селищних, міських голів і старост друкуються державною мовою.

Стаття 16. Застосування державної мови в міжнародних договорах України

1. Міжнародні двосторонні договори України укладаються державною мовою та мовою іншої сторони, якщо інше не передбачено самим міжнародним договором.

2. Міжнародні багатосторонні договори укладаються мовами, погодженими сторонами.

Розділ V. ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В ПУБЛІЧНИХ СФЕРАХ

Стаття 17. Державна мова в освіті

1. Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова.

Держава гарантує кожному громадянину України право на здобуття формальної освіти на всіх рівнях (дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої), а також позашкільної та післядипломної освіти державною мовою в державних і комунальних закладах освіти.

Особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної та початкової освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини. Це право реалізується шляхом створення відповідно до законодавства окремих класів (груп) з навчанням мовою відповідної національної меншини поряд із державною мовою і не поширюється на класи (групи) з навчанням українською мовою.

Особам, які належать до корінних народів України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної і загальної середньої освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідного корінного народу. Це право реалізується шляхом створення відповідно до законодавства окремих класів (груп) з навчанням мовою відповідного корінного народу України поряд із державною мовою і не поширюється на класи (групи) з навчанням українською мовою.

Особам, які належать до корінних народів, національних меншин України, гарантується право на вивчення мови відповідних корінного народу чи національної меншини в комунальних закладах загальної середньої освіти або через національні культурні товариства.

Особам з порушенням слуху забезпечується право на навчання жестовою мовою та на вивчення української жестової мови.

2. Заклади освіти забезпечують обов'язкове вивчення державної мови, зокрема заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти - в обов'язку, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови.

Особам, які належать до корінних народів, національних меншин України, іноземцям та особам без громадянства створюються належні умови для вивчення державної мови.

3. Мовою зовнішнього незалежного оцінювання та вступних випробувань є державна мова, крім зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов. Завдання сертифікаційної роботи зовнішнього незалежного оцінювання укладаються державною мовою.

4. Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування, насамперед англійської мови, в державних і комунальних закладах освіти.

5. У закладах освіти відповідно до освітньої програми можуть викладатися одна або декілька дисциплін двома чи більше мовами - державною мовою, англійською мовою, іншими офіційними мовами Європейського Союзу.

6. За бажанням здобувачів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти заклади освіти створюють можливості для вивчення ними мови корінного народу, національної меншини України як окремої дисципліни.

7. Викладання іноземної мови в закладах освіти і на курсах з вивчення іноземних мов здійснюється відповідною іноземною або державною мовою.

8. Держава сприяє створенню та функціонуванню за кордоном закладів освіти, у яких навчання здійснюється українською мовою або вивчається українська мова.

9. Особливості використання мов в окремих видах та на окремих рівнях освіти визначаються спеціальними законами.

Стаття 18. Державна мова у науці

1. Мовою науки в Україні є державна мова.

2. Наукові видання публікуються державною мовою. За згодою відповідної вченої (наукової, науково-технічної, технічної) ради наукової установи або вищого навчального закладу наукове видання або його частина може публікуватися також офіційними мовами Європейського Союзу.

3. Дисертації осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, та дисертації (або наукові доповіді в разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії, або сукупності статей, опублікованих в українських та/або міжнародних рецензованих фахових виданнях) осіб, які здобувають ступінь доктора наук, а також автореферати та відгуки опонентів виконуються державною мовою. За згодою відповідної вченої (наукової, науково-технічної, технічної) ради наукової установи або вищого навчального закладу дисертації осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, та дисертації (або наукові доповіді в разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії, або сукупності статей, опублікованих в українських та/або міжнародних рецензованих фахових виданнях) осіб, які здобувають ступінь доктора наук, або їхня частина можуть виконуватися також офіційними мовами Європейського Союзу.

Статті, опубліковані в міжнародних рецензованих фахових виданнях іншими мовами, подаються до відповідної вченої (наукової, науково-технічної, технічної) ради в перекладі державною мовою.

4. Захист дисертації на здобуття ступеня доктора філософії та захист дисертації (або наукової доповіді в разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії, або сукупності статей, опублікованих в українських та/або міжнародних рецензованих фахових виданнях) на здобуття ступеня доктора наук, відбувається державною мовою або, за згодою відповідної вченої (наукової, науково-технічної, технічної) ради, може відбуватися однією з офіційних мов Європейського Союзу.

Стаття 19. Державна мова в культурі

1. Держава забезпечує застосування державної мови в культурі.

2. Мовою культурно-мистецьких, розважальних та видовищних заходів є державна мова. Застосування інших мов під час культурно-мистецьких заходів дозволяється в разі, якщо це виправдано художнім, творчим задумом організатора заходу, а також у випадках, визначених законом. Положення цієї частини не поширюється на застосування мов під час виконання та відтворення словесно-музичних творів.

Супровід (конференція) культурно-мистецьких та видовищних заходів в Україні здійснюється державною мовою. В разі якщо супровід (конференція) здійснює особа, яка не володіє державною мовою, організатор забезпечує синхронний або послідовний переклад такого виступу державною мовою. Особливості супроводу (конференції) культурно-мистецьких та видовищних заходів в Україні, які проводяться на виконання міжнародних зобов'язань перед Європейською мовною спільнотою, визначаються домовленістю сторін.

3. Оголошення, афіші, інші інформаційні матеріали про культурно-мистецькі та видовищні заходи, а також вхідні квитки виготовляються державною мовою. В оголошеннях, афішах, інших інформаційних матеріалах допускається використання інших мов у позначенні назв творчих колективів та виконавців за умови дублювання таких назв у фонетичній транскрипції українською мовою.

4. Театральна вистава іноземною мовою у державному чи комунальному театрі супроводжується субтитрами державною мовою.

5. Мовою музейної справи та мистецьких виставок є державна мова.

Музейний облік у музеях усіх форм власності здійснюється державною мовою.

Інформація про музейні предмети, що демонструються в музеях та на мистецьких виставках, подається державною мовою. Поряд з державною мовою інформація про музейні предмети може дублюватися іншими мовами. В письмовій інформації про музейні предмети напис іншою мовою розміщується нижче або праворуч від напису державною мовою.

Вхідні квитки для відвідування музею чи виставки, публічні оголошення про виставки виготовляються державною мовою.

Інформаційна продукція про музей чи виставку виконується державною мовою, а за потреби також іншими мовами.

6. Мовою поширення та демонстрування фільмів в Україні є державна мова.

Фільми (в тому числі серіали, анімаційні фільми, документальні фільми), вироблені суб'єктами кінематографії України, розповсюджуються та демонструються в Україні з мовною частиною звукового ряду, виконаною українською мовою. У разі використання в мовній частині звукового ряду, виконаній українською мовою, реплік іншими мовами, такі репліки мають бути озвучені чи субтитровані українською мовою. Сумарна тривалість субтитрованих реплік у фільмі не може перевищувати 15% сумарної тривалості всіх реплік у цьому фільмі.

Іноземні фільми розповсюджуються та демонструються в Україні в дублюванні або озвученні українською мовою. Поряд з державною мовою іноземні фільми можуть містити аудіодоріжки іншими мовами. Каталоги відео на замовлення, що надають свої послуги на території України мають забезпечувати аудіодоріжку українською мовою, не пізніше ніж за два місяці після надання доступу до відповідного фільму. Аудіодоріжка українською мовою має завантажуватися за замовчуванням.

Кінотеатри можуть демонструвати іноземні фільми мовою оригіналу, супроводжуючи субтитруванням українською мовою. Сумарна кількість сеансів демонстрування таких фільмів не може перевищувати 10% від загальної кількості сеансів демонстрування фільмів у кінотеатрі на місяць.

Кіноафіші та вхідні квитки для відвідування кінотеатрів виконуються державною мовою.

7. Мовою туристичного обслуговування є державна мова. Туристичне обслуговування іноземців та осіб без громадянства може здійснюватися іншою мовою - для цього суб'єкти туристичної діяльності організовують окремі туристичні групи.

Стаття 20. Державна мова у телебаченні та радіомовленні

1. Телерадіоорганізації здійснюють мовлення державною мовою. Обов'язковий (мінімальний) обсяг мовлення державною мовою для телерадіоорганізацій окремих категорій мовлення встановлюється цим Законом. Допустимий обсяг мовлення мовами корінних народів, національних меншин України, мовами міжнародного спілкування встановлюється цим Законом.

2. У загальному тижневому обсязі мовлення телерадіоорганізацій загальнонаціональної і регіональної категорій мовлення, які відповідно до ліцензій здійснюють ефірне та/або багатоканальне (цифрове) мовлення з використанням радіочастотного ресурсу, передачі та/або фільми, виконані державною мовою, мають становити не менше 75 відсотків загальної тривалості передач та/або фільмів (або їх частин) у кожному проміжку часу між 07.00 та 18.00 і між 18.00 та 22.00.

Телерадіоорганізації, які відповідно до ліцензії, виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, здійснюють супутникове мовлення та програми яких ретранслюються провайдерами програмної послуги в багатоканальних телемережах більш як однієї області, в цілях застосування цієї статті прирівнюються до телерадіоорганізацій загальнонаціональної категорії мовлення та зобов'язані дотримуватися вимог, встановлених абзацом першим цієї частини.

3. У загальному тижневому обсязі мовлення телерадіоорганізацій місцевої категорії мовлення, які відповідно до ліцензій здійснюють ефірне та/або багатоканальне (цифрове) мовлення з використанням радіочастотного ресурсу, передачі та/або фільми, виконані державною мовою, мають становити не менше 60 відсотків загальної тривалості передач та/або фільмів (або їх частин) у кожному проміжку часу між 07.00 та 18.00 і між 18.00 та 22.00.

Телерадіоорганізації, які відповідно до ліцензії, виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, здійснюють супутникове мовлення та програми яких ретранслюються провайдерами програмної послуги в багатоканальних телемережах виключно однієї області, в цілях застосування цієї статті прирівнюються до телерадіоорганізацій місцевої категорії мовлення та зобов'язані дотримуватися вимог, встановлених абзацом першим цієї частини.

4. Телерадіоорганізації, які відповідно до ліцензії, виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, здійснюють ефірне та/або багатоканальне (цифрове) мовлення з використанням радіочастотного ресурсу та/або супутникове мовлення, забезпечують частку передач новин державною мовою в обсязі не менше 75 відсотків загальної тривалості всіх передач новин, поширених телерадіоорганізацією у кожному проміжку часу між 07.00 та 18.00 і між 18.00 та 22.00.

До телерадіоорганізацій, які відповідно до ліцензії, виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, здійснюють супутникове мовлення та програмну концепцію мовлення яких становлять повністю або частково інформаційні передачі, застосовуються вимоги, встановлені частиною другою та абзацом першим частини четвертої цієї статті.

Телерадіоорганізації, які відповідно до ліцензії, виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, здійснюють мовлення мовами корінних народів України, незалежно від категорії мовлення забезпечують сумарний тижневий обсяг телемовлення державною мовою та мовами корінних народів України в обсязі не менше 75 відсотків, при цьому не менше 30 відсотків - державною мовою, та забезпечують сумарний тижневий обсяг радіомовлення державною мовою, у тому числі передач новин, інформаційно-аналітичних та розважальних передач (ведучими (дикторами) радіопередач), в обсязі не менше 30 відсотків.

5. При обчисленні частки передач та/або фільмів, виконаних державною мовою, враховується загальна тривалість фільмів, новин та інших передач (крім пісень, що транслюються окремо і не є частиною передачі відповідно до пункту "в" частини сьомої цієї статті, та музичних кліпів), створених, дубльованих або озвучених українською мовою, що транслювалися телерадіоорганізацією впродовж тижня у проміжки часу, визначені цією статтею. При цьому мова виконання (озвучення, дубляжу) передач та/або фільмів визначається відповідно до частини шостої цієї статті.

Телерадіоорганізації, зазначені в частинах другій - четвертій цієї статті, у кожному із визначених у цій статті проміжків часу здійснюють трансляцію фільмів та/або передач, які не є їхнім власним продуктом, виключно державною мовою, за винятком фільмів і передач (крім дитячих та анімаційних), створених до 1 серпня 1991 року.

Фільми та/або передачі, трансляція яких допускається недержавною мовою відповідно до абзацу другої частини п'ятої статті 10 цього Закону, субтитруються державною мовою.

Фільми, створені на території республік колишнього СРСР не російською та не українською мовами і в подальшому дубльовані російською мовою, озвучуються або дублюються українською мовою.

Порядок використання мов та обчислення частки пісень при здійсненні радіомовлення (крім випадків, передбачених абзацом третьої частини четвертої цієї статті) визначається статтею 9 Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

6. Передача вважається виконаною державною мовою, якщо виступи репліки) ведучих (дикторів) передачі, осіб, які беруть участь у передачі, виконані, дубльовані, озвучені (з урахуванням вимог цього Закону) українською мовою.

Передача, що транслюється в прямому ефірі, вважається виконаною державною мовою, якщо виступи (репліки) ведучих (дикторів) передачі виконані українською мовою.

Фільм вважається виконаним державною мовою, якщо звуковий ряд при його демонструванні (розповсюдженні) виконаний, дубльований, озвучений українською мовою.

Для цілей реалізації художнього, творчого задуму допускається у фільмі (крім дитячих та анімаційних фільмів) використання інших мов в обсязі не більше 10 відсотків загальної тривалості всіх реплік учасників фільму, при цьому всі іншомовні репліки субтитруються українською мовою.

7. У передачі, фільмі, виконаному державною мовою, допускається використання інших мов без дублювання та озвучення у таких випадках:

а) у репортажі з місця події (крім мови та реплік репортерів);

б) у виступах, інтерв'ю, коментарях, поясненнях, запитаннях тощо осіб, які беруть участь у передачі (крім ведучих (дикторів) передачі), або в окремих репліках ведучих (дикторів) передачі в обсязі, обумовленому творчим задумом передачі;

в) у музичних творах з текстом (піснях), які є частиною передачі немuzичного жанру чи фільму та використані в ній лише як звуковий супровід;

г) у музичних кліпах, що містять текстовий супровід;

г) у будь-яких творах, виступах, виконанні тощо мовами корінних народів України.

8. Обов'язкова частка мовлення державною мовою, встановлена частинами другою - четвертою цієї статті, не застосовується до:

а) суб'єктів державного іномовлення;

б) телерадіоорганізацій, територіальна категорія мовлення яких відповідно до ліцензії, виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, визначена як закордонне мовлення (далі - телерадіоорганізації закордонного мовлення);

в) телерадіоорганізацій, основу програмної концепції яких відповідно до ліцензій на мовлення становлять науково-просвітницькі передачі, виконані однією або декількома офіційними мовами Європейського Союзу;

г) телерадіоорганізацій, які відповідно до ліцензії, виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, здійснюють супутникове мовлення та програмну концепцію мовлення яких становлять освітні передачі, спрямовані виключно на вивчення іноземних мов;

г) телерадіоорганізацій, які відповідно до ліцензії, виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, здійснюють радіомовлення (крім випадків, визначених абзацом третім частини четвертої цієї статті).

Програми телерадіоорганізацій закордонного мовлення можуть ретранслюватися на території України провайдерами програмної послуги або іншими телерадіоорганізаціями виключно з використанням звукового ряду, що відповідає вимогам частини третьої цієї статті щодо мінімального обсягу мовлення державною мовою. Умови договору на ретрансляцію на території України програм телерадіоорганізації закордонного мовлення повинні містити зобов'язання провайдера програмної послуги або іншої телерадіоорганізації щодо обрання мови звукового ряду, який використовується при ретрансляції програм.

Програми телерадіоорганізацій, основу програмної концепції яких відповідно до ліцензії на мовлення становлять науково-просвітницькі передачі, виконані однією або декількома офіційними мовами Європейського Союзу, можуть ретранслюватися на території України провайдерами програмної послуги або іншими телерадіоорганізаціями виключно з використанням звукового ряду, в якому використовуються офіційні мови Європейського Союзу, українська мова або мови корінних народів України. Умови договору на ретрансляцію на території України програм таких телерадіоорганізацій повинні містити зобов'язання провайдера програмної послуги або іншої телерадіоорганізації щодо

обрання мови звукового ряду, який використовується при ретрансляції програм.

Обсяг ведення радіопередач державною мовою, частки пісень (словесно-музичних творів) державною мовою та офіційними мовами Європейського Союзу визначаються статтею 9 Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

9. Ліцензіати, які розповсюджують програми (здійснюють мовлення) в організаційно-технологічний спосіб, відмінний від виду мовлення, зазначеного у частинах другій і третій цієї статті, мають дотримуватися обов'язкової частки (обсягу) мовлення державною мовою, передбаченої частиною третьою цієї статті.

Стаття 21. Державна мова в друкованих засобах масової інформації

1. Друковані засоби масової інформації в Україні видаються державною мовою. Допускається видання друкованих засобів масової інформації у двох чи більше мовних версіях, одна з яких - державною мовою. Усі мовні версії повинні видаватись під однаковою назвою, відповідати одне одному за змістом, обсягом та способом друку, а їх випуски повинні мати однакову нумерацію порядкових номерів і видаватись в один день.

2. Розповсюдження за передплатою друкованих засобів масової інформації, виданих мовами, іншими ніж державна, допускається за умови забезпечення їх засновниками (співзасновниками) можливості передплати в Україні такого самого видання українською мовою.

3. Засновники (співзасновники) друкованих засобів масової інформації зобов'язані виготовляти, публікувати і доставляти обов'язковий примірник документів (номери (випуски) друкованих засобів масової інформації), державною мовою у порядку визначеному Законом.

4. В кожному місці розповсюдження друкованих засобів масової інформації друковані засоби масової інформації українською мовою мають становити не менше 50% назв друкованих засобів масової інформації, що розповсюджуються в цьому місці.

У місці розповсюдження одного друкованого засобу масової інформації обов'язково розповсюджується версія цього засобу масової інформації українською мовою.

Стаття 22. Державна мова у книговиданні та книгорозповсюдженні

1. Видавець, внесений до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції, зобов'язаний видавати державною мовою не менше 50% від усіх виданих ним упродовж відповідного календарного року назв книжкових видань.

2. Держава може обмежувати ввезення в Україну книжкових видань мовами, іншими ніж державна у порядку, визначеному законом.

3. Книжкові видання державною мовою мають постійно становити не менше 50% назв книжкових видань від загальної кількості назв книжкових

видань, які є в продажу, в кожній книгарні, іншому закладі, що здійснює книготорговельну діяльність.

Словники та розмовники, однією з мов яких є українська мова, а також інші книжкові видання з ідентичними за змістом текстами двома і більше мовами, однією з яких є українська, вважаються книжковими виданнями українською мовою.

Положення абзацу першого цієї частини не поширюється на книгарні, інші заклади, що здійснюють книготорговельну діяльність, які розповсюджують книжкові видання винятково офіційними мовами Європейського Союзу, державною мовою та/або словники та розмовники з іноземних мов, підручники з вивчення іноземних мов.

4. Держава сприяє виданню та поширенню творів української літератури, перекладу українською мовою іноземної літератури.

Стаття 23. Державна мова в електронних інформаційних системах

1. Комп'ютерна програма з користувацьким інтерфейсом, що реалізується в Україні, повинна мати повноцінний користувацький інтерфейс державною мовою та/або офіційними мовами Європейського Союзу.

2. Комп'ютерна програма з користувацьким інтерфейсом, встановлена на товарах, що реалізуються в Україні, повинна мати повноцінний користувацький інтерфейс державною мовою. Відсутність повноцінного користувацького інтерфейсу державною мовою має наслідки, визначені законодавством про захист прав споживачів для реалізації товару неналежної якості.

3. У роботі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ й організацій державної та комунальної форм власності, використовуються винятково комп'ютерні програми з версією користувацького інтерфейсу державною мовою.

На час створення користувацького інтерфейсу державною мовою для відповідної комп'ютерної програми може використовуватися комп'ютерна програма з версією користувацького інтерфейсу офіційними мовами Європейського Союзу.

4. Під час закупівлі комп'ютерних програм для органів державної влади, підприємств, установ й організацій державної та комунальної форм власності обов'язковою умовою є наявність користувацького інтерфейсу державною мовою, окрім випадків, визначених в абзаці другому частини третьої цієї статті.

5. Навчальні заклади використовують для освітніх потреб винятково комп'ютерні програми з версією користувацького інтерфейсу державною мовою.

6. Інтернет-представництва (в тому числі інтернет-сайти, сторінки в соціальних мережах тощо) органів державної влади, підприємств, установ й організацій державної та комунальної форм власності, засобів масової інформації, зареєстрованих в Україні, а також юридичних осіб приватного

права та фізичних осіб - підприємців, що реалізують товари й послуги в Україні, виконуються державною мовою. Поряд з версією інтернет-представництв (в тому числі інтернет-сайтів, сторінок в соціальних мережах тощо), виконаних державною мовою, можуть також існувати версії іншими мовами. Версія українською мовою завантажується за замовчуванням та має не менше за обсягом та змістом інформації, ніж іншомовні версії.

Стаття 24. Державна мова в сфері інформації для загального ознайомлення

1. Інформація для загального ознайомлення (в тому числі оголошення, покажчики, вказівники, вивіски, повідомлення, написи та інша текстова, візуальна і звукова інформація) подається державною мовою.

2. Інформація для загального ознайомлення може дублюватися іншими мовами.

3. Вимоги цієї статті не поширюється на інформацію, яка поширюється з використанням мережі Інтернет, за винятком випадків, визначених цим Законом.

Стаття 25. Державна мова в сфері публічних заходів

1. Мовою публічних заходів в Україні є державна мова.

2. У разі, якщо хтось із учасників публічного заходу виступає іншою мовою, організатор забезпечує повноцінний послідовний або синхронний переклад державною мовою.

Стаття 26. Державна мова в сфері обслуговування споживачів

1. Мовою обслуговування споживачів в Україні є державна мова. Підприємства, установи та організації усіх форм власності, що обслуговують споживачів, здійснюють обслуговування та надають інформацію про товари (послуги), в тому числі через інтернет-магазини та інтернет-каталоги, державною мовою.

2. На прохання клієнта його персональне обслуговування може здійснюватися також іншою мовою, прийнятною для сторін.

3. Продавець (виконавець, постачальник, власник та оператор інтернет-магазину чи каталогу та власник домену) в електронній комерції під час своєї діяльності та в разі поширення комерційного електронного повідомлення зобов'язаний забезпечити надання усієї інформації, визначеної Законом України «Про електронну комерцію», в тому числі щодо предмета електронного договору, державною мовою.

4. Кожному на території України гарантовано право одержувати інформацію про товари та послуги державною мовою.

5. Виробники (виконавці, продавці) в Україні будь-якої форми власності надають споживачам інформацію про товари й послуги державною мовою.

6. Маркування, інструкції щодо користування, інформація про товари та послуги, що реалізуються на території України, виконуються державною

мовою. Якщо, окрім інформації державною мовою, маркування, інструкції щодо користування та інформація про товари та послуги містять текст іншими мовами, змістовне наповнення та обсяг маркування, інструкцій щодо користування, інформації про товари та послуги державною мовою не можуть бути меншими за наповнення будь-якою іншою мовою. Розмір шрифту тексту жодною іншою мовою не може бути більшим за розмір шрифту тексту державною мовою.

Стаття 27. Державна мова у сфері технічної і проектної документації

1. Технічна і проектна документація в Україні виготовляється державною мовою.

2. У разі потреби технічна і проектна документація може бути перекладена будь-якою іншою мовою.

Стаття 28. Державна мова в сфері реклами

1. Мовою реклами в Україні є державна мова.

2. Порядок використання мов національних меншин в рекламі визначається законом.

Стаття 29. Державна мова в сфері охорони здоров'я

1. Мовою охорони здоров'я, медичної допомоги та медичного обслуговування є державна мова.

2. На прохання особи, яка звертається по медичну допомогу чи медичне обслуговування, її персональне обслуговування може здійснюватися також іншою мовою, прийнятною для сторін.

3. Заклади охорони здоров'я складають усі документи, які стосуються стану здоров'я пацієнтів, державною мовою.

4. Мовою внутрішніх актів, які регулюють діяльність закладів охорони здоров'я, діловодства та документообігу, є державна мова.

5. Заклади охорони здоров'я використовують у своїх документах медичну термінологію відповідно до стандартів, визначених Національною комісією зі стандартів державної мови.

Стаття 30. Державна мова у сфері спорту

1. Спортивні заходи, у тому числі міжнародні, проводяться, коментуються і транслюються державною мовою. Інша мова може застосовуватися, якщо її використання є частиною правил виду спорту.

2. Всі оголошення під час спортивних змагань виконуються державною мовою. Оголошення під час міжнародних спортивних змагань можуть також дублюватися іншими мовами.

3. Вхідні квитки для відвідування спортивних змагань, інша інформаційна продукція про спортивні змагання виготовляються державною мовою. Написи на вхідних квитках на міжнародні спортивні змагання, інша

інформаційна продукція про міжнародні спортивні змагання можуть також дублюватися іншими мовами.

Стаття 31. Державна мова у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку

1. Мовою послуг у сфері поштового зв'язку та телекомунікацій в Україні є державна мова.

2. Текст телеграми, що надсилається з України, може бути складений будь-якою мовою з використанням літер української або латинської абетки.

3. Адреси відправника та одержувача поштових відправлень і телеграм, що пересилаються в межах України, виконуються державною мовою.

4. Міжнародні поштові відправлення та повідомлення, які передаються через телекомунікаційні мережі загального користування, обробляються із застосуванням мов, визначених міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України.

Стаття 32. Державна мова у сфері транспорту

1. Послуги на транспорті в Україні надаються державною мовою.

2. В усіх видах пасажирського транспорту, на залізничних вокзалах, автовокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах тощо мовою інформації, оголошень, повідомлень, написів, довідкових служб тощо є державна мова. У разі потреби ця інформація може дублюватися англійською мовою, а в міжнародному пасажирському сполученні також офіційною мовою (мовами) країни, сполучення з якою здійснює відповідний транспортний засіб.

3. Мовою обслуговування пасажирів на транспорті є державна мова. На прохання пасажирів його індивідуальне обслуговування може здійснюватися іншою мовою, прийнятною для сторін.

4. Мовою диспетчерських служб та зв'язку на всіх видах транспорту є державна мова, крім випадків, коли інша мова використовується відповідно до умов міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

5. Мовою назв аеропортів, портів, станцій, зупинок, власних назв транспортних засобів є державна мова за правилами українського правопису.

Стаття 33. Мова діловодства, документообігу, листування і звітності громадських об'єднань, політичних партій та юридичних осіб приватного права

1. Мовою внутрішніх документів громадських об'єднань, політичних партій та юридичних осіб приватного права, зареєстрованих в Україні, а також статутних документів, рішень керівних органів, документів, що підтверджують господарську діяльність, є державна мова.

2. Мовою листування громадських об'єднань, політичних партій та юридичних осіб приватного права, зареєстрованих в Україні, з органами

державної влади, органами місцевого самоврядування, державними і комунальними підприємствами, установами та організаціями, іншими суб'єктами господарювання державної і комунальної форм власності в Україні є державна мова.

3. Зареєстровані в Україні громадські об'єднання, політичні партії та юридичні особи приватного права надсилають статистичну інформацію, податкову та іншу звітність до органів державної влади чи органів місцевого самоврядування державною мовою.

Стаття 34. Мова звернень до громадських об'єднань, політичних партій та юридичних осіб приватного права

1. Кожен має право звертатися державною мовою усно та письмово до зареєстрованих в Україні громадських об'єднань, політичних партій та юридичних осіб приватного права зі зверненнями. Громадські об'єднання, політичні партії та юридичні особи приватного права, зареєстровані в Україні, на звернення, викладені державною мовою, надають відповідь державною мовою відповідно до Закону України «Про звернення громадян».

2. Зареєстровані в Україні громадські об'єднання, політичні партії та юридичні особи приватного права можуть також брати до розгляду звернення іншими мовами.

Розділ VI . ДЕРЖАВНА МОВА У ВЛАСНИХ НАЗВАХ ТА ІМЕНАХ

Стаття 35. Назви органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування в Україні

1. Власною назвою єдиного органу законодавчої влади в Україні є «Верховна Рада України». Ця назва не перекладається іншими мовами, а передається іншими мовами за допомогою літер їхньої абетки відповідно до звучання українською мовою.

2. Офіційні назви органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування в Україні, державних і комунальних підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання державної і комунальної форм власності утворюються та позначаються державною мовою.

3. Написи офіційних назв органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування в Україні, державних і комунальних підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання державної і комунальної форм власності на печатках, штампах, штампелях, офіційних бланках і вивісках виконуються державною мовою.

4. Поряд з державною мовою офіційні назви органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування в Україні, державних і комунальних підприємств, установ та

організацій, інших суб'єктів господарювання державної і комунальної форм власності можуть позначатися англійською мовою. На вивісках та офіційних бланках назви, виконані англійською мовою, подаються з правого боку або внизу.

Стаття 36. Державна мова в іменах

1. Імена, прізвища та по батькові громадян України подаються державною мовою відповідно до правил українського правопису та не перекладаються іншими мовами, а передаються за допомогою літер абетки відповідної мови відповідно до звучання українською мовою.

2. Фізична особа має право на транскрибований запис її прізвища та імені відповідно до своєї національної традиції.

Стаття 37. Застосування державної мови в географічних назвах.

1. Географічні назви, а також назви скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів та інших об'єктів топоніміки населених пунктів подаються державною мовою.

2. Назви географічних об'єктів України не перекладаються іншими мовами, а передаються в офіційних документах, засобах масової інформації, картографічних, довідкових, енциклопедичних, навчальних та інших виданнях за допомогою літер абетки іншої мови відповідно до звучання українською мовою.

3. Призначені для використання в Україні назви географічних об'єктів, що розташовані на території інших держав, а також географічних об'єктів, на які не поширюються суверенітет та юрисдикція будь-якої держави, подаються державною мовою у транскрипції з мови оригіналу з урахуванням особливостей української фонетики та правопису. Якщо такий географічний об'єкт має назву українського походження, то така назва може застосовуватися замість або поряд з іншомовною. В офіційних документах назві українського походження надається перевага.

4. Написи на дорожніх знаках, вивісках та інших покажчиках назв географічних об'єктів, що знаходяться на території України, подаються державною мовою. На покажчиках назв географічних об'єктів, призначених для міжнародного використання, а також у місцях компактного проживання національних меншин України поряд з назвою державною мовою може розміщуватися її латиноалфавітний відповідник або назва відповідною мовою. Напис латинськими літерами має бути меншим та розміщуватися з правого боку або внизу.

Стаття 38. Мова торгових марок

1. Знаки для товарів і послуг наводяться у тому вигляді, в якому їм надана правова охорона в Україні відповідно до закону.

Розділ VII. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ

Стаття 39. Національна комісія зі стандартів державної мови

1. Опрацювання та утвердження стандартів української мови як державної здійснює Національна комісія зі стандартів державної мови (далі - Комісія).

2. Завданням Комісії є збереження, розвиток та захист державної мови через встановлення стандартів і методів перевіряння рівня володіння державною мовою, необхідного для набуття громадянства та зайняття визначених законами України посад.

3. Комісія є державним колегіальним органом.

4. Комісія є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, самостійний баланс та рахунки в органах Державної казначейської служби України, має відокремлене майно, яке є об'єктом права державної власності і перебуває в його оперативному управлінні.

5. Порядок роботи Комісії визначається цим Законом.

6. Комісія більшістю голосів від її складу, визначеного Законом, затверджує регламент, що визначає порядок роботи Комісії в межах, установлених цим Законом.

7. Комісія має офіційний веб-сайт, який є офіційним джерелом інформації про роботу Комісії.

Стаття 40. Повноваження Національної комісії зі стандартів державної мови

1. Комісія має такі повноваження:

1) затверджує стандарти української мови, зокрема:

а) Правопис української мови та зміни до нього;

б) стандарти української термінології;

в) стандарти транскрибування і транслітерації;

г) стандарти української мови жестів для спілкування з людьми, які мають порушення слуху;

2) визначає вимоги до рівнів володіння державною мовою для набуття громадянства України;

3) визначає вимоги до рівнів володіння державною мовою особами, визначеними в частинах першій та другій статті 7 цього Закону.

4) затверджує посібники та підручники для опанування відповідних рівнів володіння українською мовою;

5) визначає методи та порядок перевірки рівня володіння українською мовою;

б) затверджує зразок сертифікату про рівень володіння українською мовою;

7) розглядає скарги щодо результатів іспиту на рівень володіння українською мовою;

8) подає пропозиції Кабінету Міністрів України про внесення змін до законодавства, пов'язані із забезпеченням стандартів української мови;

9) здійснює інші повноваження, визначені цим Законом.

2. Рішення Комісії є обов'язковими до виконання на всій території України.

3. До компетенції Національної комісії зі стандартів державної мови в частині підтримки стандартів української мови, перевірки та вдосконалення рівня володіння українською мовою належить:

1) опрацювання вимог до рівня володіння українською мовою;

2) напрацювання посібників для опанування відповідного рівня володіння українською мовою;

3) опрацювання методів перевірки рівня володіння українською мовою, у тому числі для осіб з інвалідністю;

4) розроблення завдань для проведення іспиту на рівень володіння українською мовою;

5) організація іспитів з метою перевірки рівня володіння українською мовою;

6) видача сертифікатів про рівень володіння українською мовою;

7) ведення реєстру сертифікатів про рівень володіння українською мовою;

8) надання методичних рекомендацій та роз'яснень щодо вимог до рівня володіння українською мовою.

4. До компетенції Національної комісії зі стандартів державної мови в частині підтримання та вдосконалення стандартів української мови належить:

1) ініціювання внесення змін до Правопису української мови;

2) напрацювання стандартів української термінології в різних галузях;

3) напрацювання стандартів транскрибування українською мовою та транслітерації з української мови;

4) напрацювання стандартів української жестової мови.

Національна комісія зі стандартів державної мови під час напрацювання стандартів української термінології в різних галузях сприяє застосуванню українських слів, словосполучень і термінів замість іншомовних.

Стаття 41. Склад Національної комісії зі стандартів державної мови

1. Комісія є державним колегіальним органом у складі дев'яти членів.

2. До складу Комісії входять:

1) одна особа, призначена керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику;

2) одна особа, призначена керівником центрального органу виконавчої влади у сфері державної мовної політики;

3) одна особа, призначена керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки;

4) одна особа, призначена керівником центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції;

5) одна особа, призначена керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби;

6) одна особа, обрана Вищою кваліфікаційною комісією суддів України;

7) три особи, обрані Президією Національної академії наук України за поданням профільних інституцій у галузі української мови Національної академії наук України (одна особа від кожної інституції).

3. Комісія є повноважною за умови призначення (обрання) шести та більше членів.

4. На посаду члена Комісії може бути призначений (обраний) громадянин України, що на момент призначення (обрання) досяг 30 років, володіє державною мовою, має науковий ступінь щонайменше доктора філософії в галузі філології за однією зі спеціальностей: українська мова, загальне мовознавство, перекладознавство та здатний за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

5. Член Комісії не може:

1) мати представницького мандату;

2) займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (окрім викладацької, наукової і творчої діяльності);

3) входити до складу органу управління чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

6. Строк повноважень членів Комісії становить шість років.

Одна і та ж особа може бути членом Комісії не більше, ніж два строки поспіль.

7. Повноваження члена Комісії припиняються у разі:

1) закінчення строку, на який його призначено;

2) подання особистої заяви про складення повноважень члена Комісії;

3) наявності медичного висновку про неможливість виконувати обов'язки за станом здоров'я;

4) порушення вимог щодо несумісності;

5) набрання законної сили обвинувального вироку щодо нього;

6) припинення громадянства України;

7) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим;

8) смерті.

8. Члени Комісії не є державними службовцями. Посади членів Національної комісії зі стандартів державної мови за умовами оплати праці й соціального забезпечення прирівняно до посади заступника міністра.

Стаття 42. Голова Національної комісії зі стандартів державної мови

1. Очолює Комісію Голова, якого обирають члени Комісії зі свого складу.

2. Голову Комісії обирають таємним голосуванням від загального складу строком на три роки з правом повторного обрання в межах строку його повноважень. Особа не може бути обрана головою Комісії втретє.

3. Голова Комісії:

1) представляє Комісію у зносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями;

2) головує на засіданнях Комісії;

3) підписує протоколи засідань Комісії;

4) підписує рішення Комісії.

Стаття 43. Порядок роботи Національної комісії зі стандартів державної мови

1. Комісія працює у формі засідань. Засідання Комісії скликає Голова Комісії, але не рідше, ніж двічі на місяць.

2. Порядок проведення засідань Комісії визначається затвердженим Комісією регламентом.

3. Засідання Комісії є повноважним, якщо на ньому присутня більш як половина членів її повного складу.

4. Комісія ухвалює рішення більшістю голосів від загального складу.

5. Члени Комісії в період між засіданнями виконують функції відповідно до рішення Комісії про розподіл повноважень.

Стаття 44. Секретаріат Національної комісії зі стандартів державної мови

1. Діяльність Комісії забезпечує секретаріат.

2. Комісія затверджує положення про секретаріат, а також структуру і штатну чисельність секретаріату в межах видатків на утримання Комісії.

3. Комісія призначає на посаду керівника секретаріату та звільняє його з посади.

4. Працівників секретаріату призначає на посаду та звільняє з посади керівник секретаріату. Працівники секретаріату є державними службовцями.

Стаття 45. Державний сертифікат та іспит на рівень володіння українською мовою

1. Єдиним документом, що підтверджує рівень володіння українською мовою, є Державний сертифікат встановленого зразка, який видає особі Національна комісія зі стандартів державної мови за результатами іспиту на рівень володіння українською мовою.

2. Іспит на рівень володіння українською мовою організовує та проводить Національна комісія зі стандартів державної мови.

3. Порядок проведення іспиту на рівень володіння українською мовою встановлює Кабінет Міністрів України.

4. Об'єктивність іспиту на рівень володіння українською мовою забезпечується дотриманням єдиних вимог до процедури його проведення, підбором завдань.

5. Завдання для іспиту на рівень володіння українською мовою розробляє Національна комісія зі стандартів державної мови.

6. Складання іспиту на рівень володіння українською мовою здійснюється в письмовій та усній формі.

7. Відкритість іспиту на рівень володіння українською мовою забезпечується повним і своєчасним інформуванням осіб про програми, строки та порядок проведення іспиту на рівень володіння українською мовою, а також здійсненням державного контролю та громадського спостереження за проведенням іспиту на рівень володіння українською мовою.

Положення про громадське спостереження за проведенням іспиту на рівень володіння українською мовою затверджується Кабінетом Міністрів України.

8. З метою отримання першого Державного сертифіката, що підтверджує рівень володіння українською мовою, або підвищення підтвердженого рівня володіння українською мовою особа може повторно скласти іспит на рівень володіння українською мовою необмежену кількість разів, але не частіше, ніж раз на півроку. В разі успішного складання зазначеного іспиту на рівні, вищому за рівень, підтверджений чинним Державним сертифікатом, Національна комісія зі стандартів державної мови переоформлює чинний сертифікат.

9. Складання іспиту на рівень володіння українською мовою вперше для громадян України є безкоштовним.

10. Результати іспиту на рівень володіння українською мовою можуть бути оскаржені до Національної комісії зі стандартів державної мови.

11. Державний сертифікат діє безстроково.

12. Національна комісія зі стандартів державної мови може анулювати Державний сертифікат, якщо буде виявлено порушення під час складання іспиту.

13. Інформація, яка міститься у всіх чинних Державних сертифікатах, що підтверджують рівень володіння українською мовою (зокрема, прізвище, ім'я, по-батькові та дата народження власника Державного сертифіката, рівень володіння українською, серійний номер та дата видачі), доступна онлайн на офіційному сайті Національної комісії зі стандартів державної мови.

14. Для проведення іспиту на рівень володіння українською мовою можуть використовуватися приміщення навчальних закладів державної та комунальної форми власності на безоплатній основі в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері освіти та науки.

15. Фінансування заходів з проведення іспиту на рівень володіння українською мовою здійснюється за рахунок коштів державного бюджету в установленому законодавством порядку.

16. Особа, яка склала іспит на рівень володіння українською мовою, має право ознайомитися зі своєю іспитовою роботою після її перевірки та отримати засвідчену копію цієї роботи. Порядок видачі засвідчених копій виконаних іспитових робіт встановлює Національна комісія зі стандартів державної мови.

Розділ VIII. ЗАХИСТ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ

Стаття 46. Уповноважений із захисту державної мови

1. З метою сприяння функціонуванню української мови як державної у всіх сферах суспільного життя на всій території України діє Уповноважений із захисту державної мови.

2. Завданнями Уповноваженого із захисту державної мови є:

- 1) захист української мови як елементу конституційного ладу;
- 2) захист права громадян України на отримання державною мовою інформації та послуг в усіх сферах суспільного життя на всій території України й усунення перешкод та обмежень у користуванні державною мовою.

3. Уповноважений із захисту державної мови є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та із зазначенням свого найменування, самостійний баланс і рахунки в органах Державного казначейства України.

4. Уповноважений із захисту державної мови щороку готує і не пізніше 1 травня року, наступного за звітним, подає Кабінетові Міністрів України та представляє громадськості річний публічний звіт про свою діяльність і про стан дотримання Закону про забезпечення функціонування української мови як державної разом з останніми висновками та рекомендаціями Рахункової палати, наданими за результатами здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) діяльності Уповноваженого із захисту державної мови, та інформацією про стан виконання відповідних рекомендацій. Одночасно з поданням річного звіту Уповноважений із захисту державної мови розміщує його на своєму офіційному веб-сайті для відкритого доступу у формі відкритих даних відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Стаття 47. Призначення та звільнення Уповноваженого із захисту державної мови

1. Уповноваженого із захисту державної мови призначає на посаду та звільняє з посади Кабінет Міністрів України.

2. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, керівник центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та

реалізує державну правову політику, та керівник центрального органу виконавчої влади у сфері державної мовної політики подають Кабінетові Міністрів України по одній кандидатурі на посаду Уповноваженого із захисту державної мови.

3. Подання кандидатур на посаду Уповноваженого із захисту державної мови закінчується за три місяці, що передують закінченню строку повноважень, на який було призначено Уповноваженого із захисту державної мови.

4. Кандидатом на посаду Уповноваженого із захисту державної мови може бути рекомендовано громадянина України віком не менше ніж 35 років на день подання, який має вищу освіту, володіє державною мовою та однією з офіційних мов Ради Європи, має досвід правозахисної діяльності або досвід діяльності у сфері захисту державної мови та здатний за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

5. Кандидатом на посаду Уповноваженого із захисту державної мови не може бути рекомендовано особу, яка:

1) була притягнута до відповідальності за порушення вимог цього Закону;

2) брала участь у спробах запровадження офіційної багатомовності всупереч Конституції України і встановленій конституційній процедурі.

6. Кабінет Міністрів України розглядає всі кандидатури на посаду Уповноваженого із захисту державної мови і ухвалює рішення щодо призначення на посаду Уповноваженого із захисту державної мови впродовж одного засідання.

7. Перед розглядом кожний із кандидатів на посаду Уповноваженого із захисту державної мови має право виступити перед членами Кабінету Міністрів України.

8. Кандидати на посаду Уповноваженого із захисту державної мови не можуть бути присутніми під час розгляду їхніх кандидатур членами Кабінету Міністрів України та під час голосування.

9. Кабінет Міністрів України ухвалює рішення стосовно призначення на посаду Уповноваженого із захисту державної мови відкритим голосуванням особисто членів Кабінету Міністрів. Особа, що виконує обов'язки відповідного члена Кабінету Міністрів (міністра) на засіданні, не може брати участі в голосуванні.

10. Кабінет Міністрів України призначає на посаду Уповноваженого із захисту державної мови кандидата, який набрав найбільшу кількість голосів.

11. Кабінет Міністрів України призначає Уповноваженого із захисту державної мови строком на п'ять років. Особа може бути призначена на посаду Уповноваженого із захисту державної мови повторно. Особа не може обіймати посаду Уповноваженого із захисту державної мови втретє.

12. Повноваження Уповноваженого із захисту державної мови припиняються у разі:

- 1) закінчення строку, на який його призначено;
- 2) подання особистої заяви про складення повноважень Уповноваженого;
- 3) наявності медичного висновку про неможливість виконувати обов'язки за станом здоров'я;
- 4) порушення вимог щодо несумісності;
- 5) притягнення до відповідальності за порушення вимог цього Закону;
- 6) участь у спробах запровадження офіційної багатомовності всупереч Конституції України і встановленій конституційній процедурі;
- 7) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;
- 8) припинення громадянства України;
- 9) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим;
- 10) смерті.

13. Уповноважений із захисту державної мови не є державним службовцем. Посаду Уповноваженого із захисту державної мови за умовами оплати праці й соціального забезпечення прирівняно до посади міністра.

Стаття 48. Вимоги щодо несумісності з посадою Уповноваженого із захисту державної мови

1. Уповноважений із захисту державної мови не може:

- 1) мати представницький мандат;
- 2) займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики зі спорту);
- 3) входити до складу органу управління чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку;
- 4) бути членом політичної партії.

Стаття 49. Секретаріат Уповноваженого із захисту державної мови

1. Для організаційного забезпечення діяльності Уповноваженого із захисту державної мови діє секретаріат.

2. Положення про секретаріат затверджує Уповноважений із захисту державної мови.

3. Структуру і штатну чисельність секретаріату затверджує Уповноважений із захисту державної мови в межах видатків на утримання Уповноваженого із захисту державної мови.

4. Керівника та працівників секретаріату призначає на посаду та звільняє з посади Уповноважений із захисту державної мови.

5. Статус працівників секретаріату визначає Закон України «Про державну службу». За умовами оплати праці й соціального забезпечення працівників секретаріату прирівняно до працівників апаратів центральних органів виконавчої влади.

Стаття 50. Захист української мови як елементу конституційного ладу

1. З метою захисту української мови від публічного приниження чи зневажання, від навмисного спотворення в офіційних документах і текстах, від застосування її з порушенням вимог стандартів української мови, а також від нехтування вимогами обов'язкового застосування державної мови, визначеними цим Законом, Уповноважений із захисту державної мови:

1) здійснює контроль за застосуванням української мови як державної органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування в Україні, державними і комунальними підприємствами, установами та організаціями, іншими суб'єктами господарювання державної і комунальної форм власності, їхніми посадовими та службовими особами, а також громадськими об'єднаннями, політичними партіями та юридичними особами приватного права, їхніми посадовими особами та працівниками;

2) надає висновки і рекомендації органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим та органам місцевого самоврядування в Україні щодо застосування української мови як державної в їхній діяльності;

3) оприлюднює висновки про ознаки публічного приниження чи зневажання української мови в публічних виступах посадових осіб органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в Україні, державних і комунальних підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання державної і комунальної форм власності, громадських об'єднань, політичних партій та юридичних осіб приватного права, а також посадових осіб іноземних держав;

4) подає пропозиції Кабінетові Міністрів України щодо внесення змін до законодавства на захист української мови;

5) звертається до органів правопорядку з викладенням фактів, що ймовірно містять ознаки діянь, зазначених у частинах шостій та сьомій статті 1 цього Закону.

Стаття 51. Захист прав громадян України щодо застосування державної мови в усіх сферах суспільного життя

1. Кожен може звернутися до Уповноваженого із захисту державної мови зі скаргою про порушення права на отримання державною мовою інформації і послуг в усіх сферах суспільного життя на всій території України та щодо усунення перешкод та обмежень у користуванні державною мовою.

2. Особа може оскаржити до Уповноваженого із захисту державної мови рішення, дії або бездіяльність органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в Україні, державних і комунальних підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання державної і комунальної форм власності, їхніх посадових і службових осіб та працівників, якщо:

1) нормативно-правовий акт чи правовий акт індивідуальної дії органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим чи органу місцевого самоврядування був прийнятий та оприлюднений мовою іншою, ніж державна, всупереч вимогам цього Закону, або якщо особа вмотивовано вважає, що мова, якою складено такий акт, не відповідає стандартам української мови;

2) у судовому процесі застосовувалася мова інша, ніж державна, крім випадків, визначених процесуальними кодексами;

3) рішення суду було складено мовою іншою, ніж державна, або якщо особа вмотивовано вважає, що мова, якою складено таке рішення, не відповідає стандартам української мови;

4) внутрішній акт, що регулює діяльність органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим чи органів місцевого самоврядування в Україні, державних і комунальних підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання державної і комунальної форм власності був прийнятий мовою іншою, ніж державна, всупереч вимогам цього Закону, або якщо особа вмотивовано вважає, що мова, якою складено такий акт, не відповідає стандартам української мови;

5) у відповідь на свої письмові звернення (пропозиції, зауваження, заяви, клопотання, скарги чи інші письмові звернення) особа отримала документ мовою іншою, ніж державна, всупереч вимогам цього Закону, або якщо особа вмотивовано вважає, що мова, якою складено такий документ, не відповідає стандартам української мови;

6) посадова чи службова особа або працівник органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим чи органу місцевого самоврядування, державного чи комунального підприємства, установи та організації, іншого суб'єкта господарювання державної чи комунальної форми власності відмовилися застосувати державну мову в спілкуванні з особою, що скаржиться;

7) під час засідань, заходів чи зустрічей в органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування в Україні, на державних і комунальних підприємствах, в установах та організаціях, інших суб'єктах господарювання державної і комунальної форм власності застосовувалася мова інша, ніж державна, всупереч вимогам цього Закону;

8) державні та комунальні підприємства, установи й організації, інші суб'єкти господарювання державної та комунальної форм власності, їхні посадові особи або працівники відмовилися надати інформацію про товари та послуги державною мовою.

3. Особа може оскаржити до Уповноваженого із захисту державної мови рішення, дії або бездіяльність громадських об'єднань, політичних партій, юридичних осіб приватного права, їхніх посадових осіб та працівників, якщо:

1) внутрішній акт, що регулює діяльність громадських об'єднань, політичних партій, юридичних осіб приватного права й стосується прав

особи, був прийнятий мовою іншою, ніж державна, всупереч вимогам цього Закону, або якщо особа вмотивовано вважає, що мова, якою складено такий акт, не відповідає стандартам української мови;

2) у відповідь на свої письмові звернення (пропозиції, зауваження, заяви, клопотання, скарги чи інші письмові звернення) особа отримала документ мовою іншою, ніж державна, всупереч вимогам цього Закону, або якщо особа вмотивовано вважає, що мова, якою складено такий документ, не відповідає стандартам української мови;

3) посадова особа або працівник громадського об'єднання, політичної партії чи юридичних осіб приватного права відмовилися застосувати державну мову в спілкуванні з особою, що скаржиться;

4) громадське об'єднання, політична партія чи юридична особа приватного права, їхня посадова особа або працівник відмовилися надати інформацію про товари та послуги українською мовою.

4. Особа може звернутися до Уповноваженого із захисту державної мови з інших підстав.

5. Скарги подаються Уповноваженому із захисту державної мови в письмовій формі протягом двох років після виявлення порушення.

Стаття 52. Розгляд скарг Уповноваженим із захисту державної мови

1. У скарзі має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання особи, викладено суть скарги. Скарга повинна бути підписана заявником із зазначенням дати. В електронній скарзі також має бути зазначено електронну поштову адресу, на яку заявникові може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним. Застосування електронного цифрового підпису під час надсилання електронного звернення не вимагається.

2. Секретаріат Уповноваженого із захисту державної мови у день надходження скарги реєструє її і подає на розгляд Уповноваженому із захисту державної мови.

3. Уповноважений із захисту державної мови упродовж 10 робочих днів з дня надходження скарги ознайомлюється з інформацією, що міститься в ній. За результатами ознайомлення Уповноважений із захисту державної мови може ухвалити рішення про:

1) здійснення мовної експертизи;

2) здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови;

3) залишення скарги без розгляду.

4. За результатами ознайомлення з інформацією, що міститься в скарзі, Уповноважений із захисту державної мови повідомляє заявника стосовно ухваленого рішення.

5. Уповноважений із захисту державної мови своїм умотивованим рішенням повертає скаргу заявникові без розгляду, якщо:

1) на дії або бездіяльність, наведені у скарзі, не поширюється дія цього Закону;

2) скарга стосується випадків дотримання стандартів української мови під час публічних виступів посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

3) наведені у скарзі факти в минулому вже були предметом розгляду і щодо них Уповноважений із захисту державної мови ухвалив рішення;

4) якщо скарга щодо дотримання стандартів української мови не містить обґрунтування.

6. Уповноважений із захисту державної мови не розглядає скарги, які не відповідають вимогам частини першої цієї статті.

7. Строк розгляду скарги становить 45 робочих днів від дня ухвалення рішення про здійснення мовної експертизи чи мовного інспектування. Уповноважений із захисту державної мови може подовжити строк розгляду скарги, про що невідкладно повідомляє заявника, але не більше ніж на 45 робочих днів.

8. Уповноважений із захисту державної мови повідомляє заявника про результати розгляду скарги.

9. Рішення, дії чи бездіяльність Уповноваженого із захисту державної мови можуть бути оскаржені до суду.

Стаття 53. Підстави здійснення мовної експертизи

1. Уповноважений із захисту державної мови ухвалює рішення про здійснення мовної експертизи на підставі скарги особи або за власною ініціативою.

2. Уповноважений із захисту державної мови ухвалює рішення про здійснення мовної експертизи щодо недотримання стандартів української мови:

1) у нормативно-правових актах чи актах індивідуальної дії органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим чи органів місцевого самоврядування;

2) у рішеннях суду;

3) в освітній та науковій діяльності;

4) у діяльності засобів масової інформації;

5) у діяльності у сфері культури;

6) у позначенні топонімів;

7) в інших сферах суспільного життя.

Стаття 54. Мовна експертиза

1. Уповноважений із захисту державної мови під час здійснення мовної експертизи має право:

1) одержувати на свою вимогу документи чи їхні копії та іншу інформацію, також з обмеженим доступом, від органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого

самоврядування в Україні, державних чи комунальних підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання державної чи комунальної форм власності;

2) безперешкодно відвідувати органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, бути присутнім на їхніх засіданнях;

3) одержувати на свою вимогу документи чи їхні копії та іншу інформацію від громадських об'єднань, політичних партій чи юридичних осіб приватного права.

2. Органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування в Україні, державні й комунальні підприємства, установи та організації, інші суб'єкти господарювання державної і комунальної форм власності, а також організації, юридичні особи приватного права на вимогу Уповноваженого із захисту державної мови надають документи чи їхні копії та іншу необхідну інформацію впродовж 15 днів від дня надходження відповідного запиту.

3. Рішення про результати мовної експертизи складається у формі висновків і рекомендацій Уповноваженого із захисту державної мови щодо дотримання стандартів української мови.

4. Висновки і рекомендації щодо дотримання стандартів української мови Уповноважений із захисту державної мови надсилає відповідним органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим, органам місцевого самоврядування в Україні, підприємству, установі, організації незалежно від форми власності, громадському об'єднанню, політичній партії.

5. Органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування в Україні у своїй подальшій нормотворчій та правозастосовній діяльності керуються висновками та рекомендаціями Уповноваженого із захисту державної мови щодо дотримання стандартів української мови.

Підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання, політичні партії у своїй подальшій діяльності керуються висновками та рекомендаціями Уповноваженого із захисту державної мови щодо дотримання стандартів української мови.

6. Якщо мовну експертизу здійснено на підставі скарги, що надійшла до Уповноваженого із захисту державної мови, висновки і рекомендації щодо дотримання стандартів української мови за результатами такої експертизи надсилаються заявникові.

Стаття 55. Підстави здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови

1. Уповноважений із захисту державної мови ухвалює рішення про здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови,

застосуванням державної мови на підставі скарги особи або з власної ініціативи.

2. Уповноважений із захисту державної мови ухвалює рішення про здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови, якщо предметом оскарження є порушення визначених Законом вимог обов'язкового застосування державної мови.

3. Визначення представника Уповноваженого із захисту державної мови для проведення перевірки здійснюється автоматизованою системою документообігу під час реєстрації відповідних скарг, а також в інших випадках визначення представника Уповноваженого із захисту державної мови, за принципом випадковості та в хронологічному порядку надходження скарг.

Стаття 56. Здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови

1. Предметом здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови є порушення визначених Законом вимог обов'язкового застосування державної мови.

2. Представник Уповноваженого із захисту державної мови під час здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови має право:

1) одержувати на свою вимогу документи чи їхні копії та іншу інформацію, також з обмеженим доступом, від органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в Україні, державних чи комунальних підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання державної чи комунальної форм власності;

2) безперешкодно відвідувати органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, бути присутнім на їхніх засіданнях;

3) одержувати на свою вимогу документи чи їхні копії та іншу інформацію від громадських об'єднань, політичних партій, юридичних осіб приватного права.

3. Органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування в Україні, державні та комунальні підприємства, установи й організації, інші суб'єкти господарювання державної і комунальної форм власності, а також громадські об'єднання, політичні партії, юридичні особи приватного права на вимогу представника Уповноваженого із захисту державної мови надають документи чи їхні копії, а також іншу інформацію впродовж 15 днів від дня надходження відповідного запиту.

4. Рішення про результати здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови складається у формі акта.

5. Акт про результати здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови повинен містити таку інформацію:

- 1) місце складення акта;
- 2) дата складення акта;
- 3) найменування особи, щодо якої здійснено контроль за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови;
- 4) підстави здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови;
- 5) опис фактів, виявлених під час здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови;
- 6) висновок про дотримання або недотримання (порушення) визначених Законом вимог обов'язкового застосування державної мови.:
- 7) вид стягнення, якщо виявлено порушення;
- 8) строки виконання стягнення;
- 9) ім'я та посада представника Уповноваженого із захисту державної мови;
- 10) умови та порядок оскарження акта.

7. У разі порушення органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим, органом місцевого самоврядування, підприємством, установою та організацією, іншим суб'єктом господарювання незалежно від форми власності, а також громадським об'єднанням, політичною партією вимог щодо обов'язкового застосування державної мови, встановлених статтями 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 цього Закону та інших випадках, визначених Законом, представник Уповноваженого із захисту державної мови складає протокол, а Уповноважений із захисту державної мови застосовує адміністративне стягнення відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

8. Акт про результати здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови є обов'язковим до виконання.

9. Акт про результати здійснення контролю за дотриманням стандартів державної мови, застосуванням державної мови може бути оскаржений до суду.

Розділ VII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набуває чинності за два місяці з дня його опублікування, крім:

частини другої та третьої статті 5 та частини другої статті 8 щодо вимоги володіння державною мовою, які набувають чинності за два роки від дня набуття чинності цього Закону;

статті 17 щодо застосування державної мови як мови освіти, яка набуває чинності з 1 вересня року наступного після року набуття чинності цього Закону;

частини третьої статті 17, яка набуває чинності з 1 січня 2025 року;

статті 18 щодо застосування державної мови в науці, яка набуває чинності за шість місяців від дня набуття чинності цього Закону;

статті 19 щодо державної мови в сфері культури, яка набуває чинності за рік від дня набуття чинності цього Закону;

статті 20 щодо мови телебачення, радіомовлення, яка набуває чинності за шість місяців від дня набуття чинності цього Закону;

статті 21 щодо мови друкованих засобів масової інформації, яка набуває чинності за один рік від дня набуття чинності цього Закону;

статті 22 щодо мови у книговиданні та книгорозповсюдженні, яка набуває чинності за два роки від дня набуття чинності цього Закону;

частини першої, другої, третьої, п'ятої та шостої статті 23 щодо застосування державної мови в сфері електронних інформаційних систем, яка набуває чинності за рік від дня набуття чинності цього Закону;

частини четвертої, п'ятої, шостої статті 26 щодо мови інформації про товари та послуги, яка набуває чинності за шість місяців від дня набуття чинності цього Закону;

статті 27 щодо мови технічної та проектної документації, яка набуває чинності за один рік від дня набуття чинності цього Закону;

статті 28 щодо мови реклами, яка набуває чинності за шість місяців від дня набуття чинності цього Закону;

статей 29 щодо мови у сфері охорони здоров'я, яка набуває чинності за один рік з дня набуття чинності цього Закону;

статті 32 щодо мови у сфері транспорту через шість місяців з дня набуття чинності цього Закону;

статті 33 щодо мови діловодства, документообігу громадських об'єднань, політичних партій та юридичних осіб приватного права, яка набуває чинності за шість місяців від дня набуття чинності цього Закону;

статті 56, 57 щодо контролю за дотриманням стандартів української мови, які набувають чинності після затвердження стандартів української мови;

пунктів 2.11, 2.12, 2.20, 2.21, 2.23, 2.25, 2.28, 2.29, 2.32, 2.35, четвертого абзацу 2.37, 2.40, 2.41, 2.42, першого абзацу 2.43, 2.44, 2.47, 2.48, 2.49, 2.50, 2.51 Перехідних положень цього Закону, які набувають чинності за два роки від дня набуття чинності цього Закону.

2. Органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим, органам місцевого самоврядування в Україні, державним і комунальним підприємствам, установам та організаціям у тримісячний строк

забезпечити приведення своїх нормативно-правових та внутрішніх актів, що регулюють їхню діяльність, у відповідність до цього Закону.

3. Кабінетові Міністрів України:

упродовж трьох місяців:

1) сформувати склад Національної комісії зі стандартів української мови;

2) призначити Уповноваженого із захисту державної мови;

3) забезпечити в межах компетенції створення належних умов для функціонування Національної Комісії зі стандартів української мови та Уповноваженого із захисту державної мови, забезпечити їх відповідним службовим приміщенням;

упродовж шести місяців:

1) затвердити Порядок проведення іспиту на рівень володіння українською мовою;

2) затвердити Положення про громадське спостереження за проведенням іспиту на рівень володіння українською мовою;

3) встановити вичерпний перелік винятків, на які не поширюється дія частин першої та другої статті 22 цього Закону, за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері книговидавництва та книгорозповсюдження.

4) гармонізувати свої нормативно-правові акти із цим Законом;

5) забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом.

4. У першому складі Національної комісії зі стандартів державної мови строк повноважень третини складу Комісії збігає за два роки, третини складу – за чотири роки, третини – за шість років. Кабінет Міністрів України негайно після першого призначення через жеребкування визначає, хто з членів Комісії обраний на два, чотири та шість років.

Розділ VIII. ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Визнати таким, що втратив чинність:

Закон України «Про засади державної мовної політики» № 5029-VI.

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

2.1. **Кодекс України про адміністративні правопорушення** (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984, додаток до № 51, ст. 1122)

доповнити статтями 188-49 та 188-50 такого змісту:

«Стаття 188-49. Порушення законодавства у сфері застосування державної мови

Порушення вимог Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» щодо обов'язкового застосування державної мови під час засідань, заходів, зустрічей і робочого спілкування, в актах, діловодстві та документообігу в органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим і органах місцевого самоврядування в Україні,

на державних і комунальних підприємствах, в установах та організаціях, інших суб'єктах господарювання державної і комунальної форм власності, у судочинстві, в Збройних Силах України та інших військових формуваннях, в органах правопорядку, на державному кордоні України, у процесі виборі та референдумів, у міжнародних договорах України, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» щодо застосування державної мови у сфері освіти, науки, культури, книговидання, електронних інформаційних систем, інформації для загального ознайомлення, публічних заходів, технічної і проектної документації, реклами, охорони здоров'я, юридичних послуг, спорту, телекомунікацій та поштового зв'язку, транспорту, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» щодо застосування державної мови на телебаченні та радіомовленні, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'ятсот до шестиста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» щодо застосування державної мови друкованими засобами масової інформації, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від чотирьохсот до п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порушення вимог Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» щодо застосування державної мови щодо надання інформації про товари та послуги суб'єктами господарювання усіх форм власності, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від трьохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Інші порушення Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» щодо порядку застосування державної мови, не визначені в частинах першій-п'ятій цієї статті, крім порушення порядку застосування державної мови телерадіоорганізаціями, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення з числа зазначених у частинах першій, другій, третій, четвертій, п'ятій або шостій цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від чотирьохсот до семисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певну посаду чи займатися певною діяльністю.

Стаття 188-50. Невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови

Невиконання законних вимог Уповноваженого із захисту державної мови щодо усунення порушень законодавства щодо порядку застосування української мови –

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»;

після статті 244-21 додати статтю 244-22 такого змісту:

«Стаття 244-22. Уповноважений із захисту державної мови»

Уповноважений із захисту державної мови розглядає справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням законодавства у сфері застосування державної мови та невиконанням законних вимог представника Уповноваженого із захисту державної мови (статті 188-49, 188-50)»;

у пункті 1 частини першої статті 255 після абзацу «територіальних органів і територіальних підрозділів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб (частина третя статті 185-3);» додати абзац «Уповноважений із захисту державної мови (статті 188-49, 188-50)».

2.2. В Господарському процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст.56) статтю 3 викласти в такій редакції:

«Мовою господарського судочинства в Україні є державна мова.

У судовому процесі може застосовуватися інша мова, відповідно до умов, визначених цим Кодексом.

Сторони, які беруть участь у справі, подають до суду письмові процесуальні документи і докази, викладені державною мовою.

Суди складають та оприлюднюють рішення державною мовою».

2.3. В Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131) в частині першій статті 338 після слів «публічна наруга над Державним Прапором України, Державним Гербом України або Державним Гімном України» додати слова «публічне приниження чи зневажання державної мови».

2.4. В Цивільному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492) статтю 7 викласти в такій редакції:

«1. Мовою цивільного судочинства в Україні є державна мова.

2. У судовому процесі може застосовуватися інша мова, відповідно до умов, визначених цим Кодексом.

3. Сторони, які беруть участь у справі, подають до суду письмові процесуальні документи і докази, викладені державною мовою.

4. Суди складають та оприлюднюють рішення державною мовою».

2.5. В Кодексі адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст.446) статтю 15 викласти в такій редакції:

«1. Мовою адміністративного судочинства в Україні є державна мова.

2. У судовому процесі може застосовуватися інша мова, відповідно до умов, визначених цим Кодексом.

3. Сторони, які беруть участь у справі, подають до суду письмові процесуальні документи і докази, викладені державною мовою.

4. Суди складають та оприлюднюють рішення державною мовою».

2.6. В Кримінальному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88) статтю 29 викласти в такій редакції:

«Стаття 29. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження

1. Кримінальне провадження здійснюється державною мовою.

2. У судовому процесі може застосовуватися інша мова, відповідно до умов, визначених цим Кодексом.

3. Сторона обвинувачення, слідчий суддя та суд складають процесуальні документи державною мовою.

4. Особа повідомляється про підозру у вчиненні кримінального правопорушення державною мовою. Особа, яка не володіє державною мовою, повідомляється будь-якою іншою мовою, якою вона достатньо володіє для розуміння суті підозри у вчиненні кримінального правопорушення.

5. Суди складають та оприлюднюють рішення державною мовою. Судові рішення можуть надаватися сторонам кримінального провадження або особі, стосовно якої вирішено питання щодо застосування примусових заходів виховного або медичного характеру, за умови, що вони не є громадянами України, у перекладі на офіційну мову країни їхнього громадянства».

2.7 У Законі України «Про захист прав споживачів» (Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 30, ст.379):

в частині першій статті 1 Закону після пункту 12 додати пункт 13 такого змісту:

«13) маркування – це нанесення тексту, окремих символів, умовних позначень та малюнків на пакування та (чи) продукцію. Носієм маркування товару може бути сам товар, його складові частини, наклейки чи етикетки на товарі;»

пункти 13-17 вважати пунктами 14-28;

пункт 4 частини першої статті 4 викласти у такій редакції:

«4) необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію державною мовою про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її виробника (виконавця, продавця)»;

у пункті 1 частини першої статті 26 Закону після слів «давати суб'єктам господарювання обов'язкові для виконання приписи про припинення порушень прав споживачів» додати слова «в тому числі щодо тимчасового припинення діяльності у сфері електронної комерції та розміщення електронних комерційних повідомлень».

2.8 У Законі України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380) статтю 7 викласти у такій редакції:

«Мову освіти визначає Конституція України, Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та закон».

2.9 У Законі України «Про Збройні Сили України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 9, ст. 108) статтю 13 викласти в такій редакції:

«Мовою Збройних Сил України є державна мова.

Мовою статутів, документації, діловодства, команд, іншого статутного спілкування та службової діяльності у Збройних Силах України є державна мова».

2.10 У Законі Україну «Про інформацію» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст.650) статтю 8 викласти в такій редакції:

«1. Мову інформації визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України».

2.11 У Законі України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 1, ст. 1) частину першу статті 4 викласти у такій редакції:

«Видання друкованих засобів масової інформації, зареєстрованих в Україні, здійснюється державною мовою.

Застосування мов у друкованих засобах масової інформації, визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

2.12 У Законі України «Про статус народного депутата України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 3, ст. 17) у частині другій статті 34 після слів «Помічником-консультантом народного депутата може бути лише громадянин України, що має середню спеціальну чи вищу освіту і володіє державною мовою» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови».

2.13 У Законі України «Про нотаріат» (Відомості Верховної Ради України, 1993, № 39, ст. 383)

в реченні другого частини першої статті 3 після слів «Нотаріусом може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту, володіє державною мовою» та перед словами «має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови»;

у реченні першому частини першої статті 13 після слів «помічником нотаріуса може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту, володіє державною мовою» та перед словами «має стаж роботи у сфері права не менш як три роки» додати слова «на рівні, необхідному для зайняття посади нотаріуса».

2.14 У Законі України «Про телебачення і радіомовлення» (Відомості Верховної Ради України, 1994, № 10, ст. 43)

частину 2 статті 6 доповнити п'ятим абзацом такого змісту:

«приниження чи зневажання державної мови»

частину п'яту статті 9 Закону вилучити;

статтю 10 викласти у такій редакції:

«1. Мовою телебачення і радіомовлення в Україні є державна мова.

2. Застосування мов у телебаченні і радіомовленні визначає цей Закон та Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»;

в частині першій статті 70 після абзацу п'ятого додати абзац шостий такого змісту: «законодавства про державну мову».

2.15 У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 14, ст.80) після статті 4 додати статтю 4-1 такого змісту:

«Стаття 4-1. Мова спортивних заходів

Застосування мов під час спортивних заходів визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

2.16 У Законі України «Про транспорт» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 51, ст.446) після статті 4 додати статтю 4-1 такого змісту:

«Стаття 4-1. Мова послуг на транспорті

1. Мовою послуг на транспорті в Україні є державна мова.

2. Застосування мов у сфері транспорту визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

2.17 У **Законі України «Про інформаційні агентства»** (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 13, ст. 83) статтю 3 викласти у такій редакції:

«Стаття 3. Мова продукції інформаційних агентств

Інформаційні агентства згідно з чинним законодавством України поширюють свою продукцію державною, а також іншими мовами, дотримуючи загально визначених етично-моральних норм слововживання».

2.18 У **Законі України «Про рекламу»** (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 39, ст. 181) статтю 6 викласти в такій редакції:

«Мовою реклами є державна мова.

Зареєстровані в Україні організації та суб'єкти господарювання всіх форм власності виготовляють державною мовою вивіски чи таблички з інформацією про своє зареєстроване найменування, вид своєї діяльності та години своєї роботи.

Порядок використання мов у рекламі представниками національних меншин визначається законом.

2.19 В **Законі України «Про звернення громадян»** (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 47, ст.256) статтю 6 викласти у такій редакції:

«Стаття 6. Мова звернень і рішень та відповідей на них

Застосування мов у сфері звернень громадян і рішень та відповідей на них визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та закон.

2.20 У **Законі України «Про Конституційний Суд України»** (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 49, ст.272) в частині першій статті 16 після слів «Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який на день призначення досяг віку сорока років, має вищу юридичну освіту, стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше десяти років, володіє державною мовою» та перед словами «і проживає в Україні протягом останніх двадцяти років» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови».

2.21 У **Законі України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення»** (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 48, ст. 296)

в частині першій статті 7 після слів «членом Національної ради може бути призначений громадянин України з числа кваліфікованих фахівців у галузі журналістики, юриспруденції, телерадіомовлення, управління, представників науки, культури, мистецтва, які мають вищу освіту, стаж

роботи у сфері телерадіомовлення, зокрема наукової або педагогічної, не менше п'яти років, володіють державною мовою» та перед словами «проживають в Україні протягом останніх десяти років та на момент призначення не досягли встановленого законом пенсійного віку» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови».

2.22 У Законі України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 49, ст. 299) статтю 4 викласти в такій редакції:

«Інформація про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування поширюється державною мовою».

2.23 У Законі України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 20, ст.99) в частині другій статті 5 після слів «Уповноваженим може бути призначено громадянина України, який на день обрання досяг віку сорока років, володіє державною мовою» та перед словами «має високі моральні якості, досвід правозахисної діяльності та протягом останніх п'яти років проживає в Україні» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови».

2.24 У Законі України «Про кінематографію» (Відомості Верховної Ради України, 1998, № 22, ст. 114):

у тексті Закону слово «розповсюдження» в усіх відмінках замінити відповідно словом «поширення» у відповідному відмінку;

статтю 6 викласти в такій редакції:

«Застосування мов у галузі кінематографії здійснюється відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»;

абзац третій частини третьої статті 15 викласти у такій редакції:

«наявності у фільмі матеріалів (висловлювань, дій тощо), які пропагують війну, насильство, жорстокість, фашизм і неофашизм, спрямовані на ліквідацію незалежності України, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, приниження нації, приниження чи зневажання державної мови (нехтування її обов'язковим застосуванням, асоціювання її винятково або значною мірою з негативними та висміюваними персонажами або діями), неповагу до національних і релігійних святинь, приниження особистості, що пропагують невігластво, неповагу до батьків, а також наркоманію, токсикоманію, алкоголізм та інші шкідливі звички; фільми порнографічного характеру, що підтверджується висновком експертної комісії з питань розповсюдження і демонстрування фільмів»;

частину другу статті 14 викласти у такій редакції:

«Розповсюдження та демонстрування здійснюється відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

2.25 У Законі України «Про вибори Президента України» (Відомості Верховної Ради України, 1999, № 14, ст. 81)

в частині першій статті 9 після слів «Президентом України може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг віку тридцяти п'яти років, має право голосу, володіє державною мовою» та перед словами «і проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років.» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови»;

частину першу статті 51 доповнити пунктом 8 такого змісту:

«8) сертифіката про рівень володіння українською мовою».

2.26 У Законі України «Про загальну середню освіту» (Відомості Верховної Ради України, 1999, № 28, ст. 230) статтю 7 викласти у такій редакції:

«Стаття 7. Мова (мови) навчання і виховання у загальноосвітніх навчальних закладах

Мовою загальної середньої освіти в Україні є державна мова.

Застосування мов у загальній середній освіті визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та закон.

2.27 У Законі України «Про позашкільну освіту» (Відомості Верховної Ради України, 2000, № 46, ст. 393) статтю 7 викласти у такій редакції:

«Стаття 7. Мова (мови) навчання і виховання у позашкільній освіті

Мовою позашкільної освіти є державна мова.

Застосування мов у позашкільній освіті визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

2.28 У Законі України «Про громадянство України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 13, ст.65) пункт 5 статті 9 викласти у такій редакції:

«5) володіння державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови».

2.29 У Законі України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (Відомості Верховної Ради України, 2001, № 33, ст. 175) частину другу статті 5 викласти у такій редакції:

«На посаду можуть бути призначені особи, які мають відповідну освіту і професійну підготовку, володіють державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови».

2.30 У **Законі України «Про дошкільну освіту»** (Відомості Верховної Ради України, 2001, № 49, ст. 259) статтю 10 викласти у такій редакції:

«Стаття 10. Мова (мови) у дошкільній освіті

Мовою дошкільної освіти є державна мова.

Застосування мов у дошкільній освіті визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та закон.

2.31 У **Законі України «Про поштовий зв'язок»** (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 6, ст. 39) статтю четверту викласти в такій редакції:

«Мовою поштового зв'язку в Україні є державна мова.

Застосування мов в поштовому зв'язку визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

2.32 У **Законі України «Про Центральну виборчу комісію»** (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 36, ст.448) в частині першій статті 7 після слів «членом Комісії може бути громадянин України, який на день призначення досяг віку двадцяти п'яти років, має право голосу, проживає в Україні не менше п'яти останніх років та володіє державною мовою» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови».

2.33 У **Законі України «Про телекомунікації»** (Відомості Верховної Ради України, 2004, № 12, ст. 155) статтю 7 викласти у такій редакції:

«Стаття 7. Застосування мов у сфері телекомунікацій

1. Мовою послуг у сфері телекомунікацій в Україні є державна мова.

2. Застосування мов у сфері телекомунікацій визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

2.34 У **Законі України «Про географічні назви»** (Відомості Верховної Ради України, 2005, № 27, ст. 360) статтю 6 викласти у такій редакції:

«Географічні назви подаються державною мовою.

Застосування мов в географічних назвах визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та закон.

2.35 У **Законі України «Про статус депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим»** (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 14, ст.168)

в частині другій статті 1 Закону після слів «депутатом може бути громадянин України, який має право голосу, на день виборів досяг 18 років, проживає в Україні не менше п'яти років» додати слова «і володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови».

в частині четвертій статті 28 після слів «помічником-консультантом депутата може бути лише громадянин України, який має загальну середню, професійно-технічну або вищу освіту і володіє державною мовою» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови».

2.36 У Законі України «Про Державний реєстр виборців» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 20, ст.282) частину другу статті 4 викласти у такій редакції:

«2. Для транслітерації прізвищ, імен, по батькові та інших власних назв застосовуються правила транслітерації, встановлені Національною комісією зі стандартів державної мови».

2.37 У Законі України «Про Регламент Верховної Ради України» (Відомості Верховної Ради України, 2010, № 14-15, № 16-17, ст. 133):

Частину третю статті 2 викласти в такій редакції:

«3. Мовою засідань Верховної Ради України, її комітетів та комісій, в тому числі виступів, є державна мова»;

у статті 2 додати частину четверту:

«4. Промовець, який не є громадянином України, може виступати іншою мовою. Синхронний або послідовний переклад його виступу державною мовою в обов'язковому порядку забезпечує Апарат Верховної Ради України»;

у статті 2 додати частину п'яту такого змісту:

«5. Промова чи її частина, виголошена мовою, іншою ніж державна, на засіданні Верховної Ради України, її комітету чи комісії, подається у стенограмі засідання у перекладі державною мовою»;

пункт 2 частини третьої статті 173 викласти у такій редакції:

«2) володіє державною мовою на рівні, встановленому для обіймання посади народного депутата України».

2.38 В Законі України «Про прикордонний контроль» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 6, ст.46) після статті 7 додати статтю 7-1 такого змісту:

«Стаття 7-1. Мова на державному кордоні України

1. Мову контролю під час перетину державного кордону України визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

2.39 У Законі України «Про культуру» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 24, ст.168):

Статтю 5 викласти в такій редакції:

«1. Порядок застосування мов у сфері культури визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та закон.

2.40 У Законі України «Про вибори народних депутатів України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 10-11, ст.73)

в частині першій статті 9 після слів «депутатом може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг віку двадцяти одного року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років та володіє державною мовою» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови».

2.41 У Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282)

в частині першій статті 6 після слів «адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою» та перед словами «має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією за стандартів державної мови».

2.42 У Законі України «Про Кабінет Міністрів України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 13, ст. 222):

в частині першій статті 7 після слів «членами Кабінету Міністрів України можуть бути громадяни України, які мають право голосу, вищу освіту та володіють державною мовою» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови»;

частину п'яту статті 8 доповнити пунктом 7 такого змісту:

«7) сертифікат, що підтверджує рівень володіння державною мовою».

2.43 У Законі України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004):

в абзаці першому частини першої статті 42 після слів «кандидат на посаду керівника вищого навчального закладу повинен вільно володіти державною мовою» та перед словами «мати вчене звання та науковий ступінь і стаж роботи на посадах науково-педагогічних працівників не менш як 10 років» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови».

статтю 48 викласти в такій редакції:

«Стаття 48. Мова освітнього процесу у вищих навчальних закладах

1. Мовою освітнього процесу у вищих навчальних закладах є державна мова.

2. Застосування мов у вищих навчальних закладах визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

2.44 У Законі України «Про місцеві вибори» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 37-38, ст.366) в частині першій статті 9 після слів «депутатом, сільським, селищним, міським головою може бути обраний громадянин України, який має право голосу відповідно до статті 70 Конституції України» додати слова «та володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови».

2.45 В Законі України «Про електронну комерцію» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 45, ст.410)

частину першу статті 5 доповнити абзацом:

«дотримання законодавства про державну мову»;

у статті 7 після частини четвертої додати частину п'яту такого змісту:

«5. Продавець (виконавець, постачальник, власник та оператор інтернет-магазину чи каталогу та власник домену) зобов'язаний забезпечити надання всієї інформації, що вказана в цій статті, а також інформацію про товар, роботу чи послугу - державною мовою. За вибором продавця (виконавця, постачальника) інформацію, подану державною мовою, можна дублювати іншими мовами.

частину 4 статті 10 доповнити новим абзацом:

«поширюватися державною мовою»;

у статті 11 після частини тринадцять додати частину чотирнадцять такого змісту:

«Пропозиція укласти електронний договір (оферта), текст електронного договору, електронні повідомлення укладаються державною мовою. За бажанням покупця договір може укладатися державною мовою та іншою мовою, за згодою сторін».

2.46 В Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст.25):

Після статті 3 додати статтю 3-1 такого змісту:

«Стаття 3-1. Мова наукової та науково-технічної діяльності

1. Мовою у сфері наукової та науково-технічної діяльності є державна мова.

2. Застосування мов в сфері наукової та науково-технічної діяльності визначає Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

2.47 У Законі України «Про державну службу» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43) частину першу статті 19 викласти у такій редакції:

«1. Право на державну службу мають повнолітні громадяни України, які вільно володіють державною мовою відповідно до рівня, визначеного

Національною комісією зі стандартів української мови, та яким присвоєно ступінь вищої освіти не нижче:

- 1) магістра - для посад категорій "А" і "Б";
- 2) бакалавра, молодшого бакалавра - для посад категорії "В"».

2.48 У Законі України «Про Національну поліцію» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст. 379) в частині першій статті 49 після слів «на службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови».

2.49 У Законі України «Про судоустрій і статус суддів» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст. 545)

в частині першій статті 69 після слів «на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросчесним та володіє державною мовою» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови».

в частині другій статті 157 після слів «помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту і вільно володіє державною мовою» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів української мови».

2.50 У Законі України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 51, ст.833) в частині першій статті 7 після слів «головою або членом Комісії може бути громадянин України, який має повну вищу освіту (технічну, юридичну або економічну), високі професійні та моральні якості, досвід роботи у сферах енергетики або комунальних послуг не менше п'яти років, у тому числі на керівних посадах не менше двох років, володіє державною мовою» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови».

2.51 У Законі України «Про Вищу раду правосуддя» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 7-8, ст.50) в частині першій статті 6 після слів «на посаду члена Вищої ради правосуддя може бути обраний (призначений) громадянин України, не молодший тридцяти п'яти років, який володіє державною мовою» додати слова «відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови».

Голова Верховної Ради
України

Парубій А.В